

פרשות תזריע-מצורע - שיצור לכיתת האן: רפואה וחולי
כתבה: אילית ביתן

השבוע יקראו בבית הכנסת שתי פרשות יחד: פרשות תזריע ומצורע. דבר זה קורה משום שישנן יותר פרשות משבועות ועל מנת לסיים את הקריאה בדיוק בסוף השנה אנחנו מחברים חלק מן הפרשות כך שייקראו יחד. הפרשות הללו נפרדות בשנים מעוברות – אז נוסף ללוח השנה העברי חודש שלם ויש מספיק זמן לקרוא את כל הפרשות בנפרד.

לפני השיצור נשלח עם הילדים משימה הביתה להורים ובה השאלות הבאות:

באילו סוגים של מחלות חלה הילד שלי? מה היו הסימנים שהצביעו על כך שהוא חולה? כיצד התרפא? באילו תרופות השתמשתי? האם את הכל התרופות קנינו בבית המרקחת?

נתחיל את השיצור באילת פתיחה: נבקש מהילדים לספר על מקרה בו היו

חולים מאד: כיצד התחילה המחלה? איך יודעים שחולים? האם יש לכך סימנים? אילו?

איך מרגישים כשחולים? (תרגלו מילים כמו: כאב, חולשה, עייפות, סחרחורת, חוסר תיאבון, בחילות, הקאות ועוד)

איך נרפאים ממחלות? (שוחחו על תרופות שונות – כולל תרופות סבתא – מנוחה, שמירה על הגיינה וגם על חשיבותם של טיפול ואהבה של הסובבים כחלק מתהליך הריפוי).

האם לקחו אותי לרופא? מי לקח אותי אליו?

מה עשה הרופא? כיצד "איבחן" את המחלה שלי? (שוחחו על כלי אבחון שונים העומדים לרשות הרופא: בדיקת האוזניים והגרונ, הקשבה לריאות באמצעות סטטוסקופ, הקשבה לשיעול, בדיקות דם שתן וצואה, לעיתים הרופא בודק את צבע העיניים או סימנים שונים בעור, פצעים, פריחה ועוד ולעיתים הרופא שלוח את המטופל לרופא אחר, מומחה יותר ממנו בתחום הריאות, העור או אפילו אף אוזן וגרון)

האם הרשה לי הרופא ללכת לגן?

האם חזרתי שוב לרופא?

האם כשהייתי חולה הלכתי לגן? למגרש המשחקים? לבקר ילדים אחרים? מדוע?

נקרא את פרשת השבוע - פרשת תזריע (ויקרא פרק יג)

- א. וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר:
- ב. אָדָם כִּי יִהְיֶה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ שָׂאת אוֹ סִפְחַת אוֹ בַּהֲרַת וְהָיָה בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ לִנְגַע צָרְעַת וְהוּכָא אֶל-אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אוֹ אֶל-אֶחָד מִבְּנָיו הַכֹּהֲנִים.
- ג. וְרָאָה הַכֹּהֵן אֶת הַנֶּגַע בְּעוֹר הַבָּשָׂר וְשָׁעַר בְּנֶגַע הַפֶּה לָכֵן וּמָרָאָה הַנֶּגַע עֲמֹק מֵעוֹר בְּשָׂרוֹ נִגַע צָרְעַת הוּא וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן וְטָמָא אֹתוֹ.
- ד. וְאִם בַּהֲרַת לְכֹנֶה הוּא בְּעוֹר בְּשָׂרוֹ וְעֲמֹק אֵין מָרָאָה מִן-הָעוֹר וְשָׁעָרָה לֹא-הַפֶּה לָכֵן וְהִסְגִּיר הַכֹּהֵן אֶת-הַנֶּגַע שְׁבַעַת יָמִים.
- ה. וְרָאָהוּ הַכֹּהֵן בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי וְהִנֵּה הַנֶּגַע עָמַד בְּעֵינָיו לֹא פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְהִסְגִּירוֹ הַכֹּהֵן שְׁבַעַת יָמִים שְׁנִית.
- ו. וְרָאָה הַכֹּהֵן אֹתוֹ בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי שְׁנִית וְהִנֵּה כְּהָה הַנֶּגַע וְלֹא-פָּשָׂה הַנֶּגַע בְּעוֹר וְטָהַר הַכֹּהֵן מִסִּפְחַת הוּא וְכִבֵּס בְּגָדָיו וְטָהַר.
- ז. וְאִם-פָּשָׂה תִפְשָׂה הַמִּסְפַּחַת בְּעוֹר אַחֲרֵי הָרְאֹתוֹ אֶל-הַכֹּהֵן לְטָהַרְתּוֹ וְנִרְאָה שְׁנִית אֶל הַכֹּהֵן.
- ח. וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהִנֵּה פָּשְׂתָה הַמִּסְפַּחַת בְּעוֹר וְטָמָא הַכֹּהֵן צָרְעַת הוּא...
- טו. כָּל-יְמֵי אֲשֶׁר הַנֶּגַע בּוֹ יְטָמָא טָמָא הוּא בְּדָד יֵשֵׁב מִחוּץ לַמַּחֲנֶה מוֹשְׁבּוֹ.

לגננת : כאן נדרש תיווך משמעותי של הטקסט המקראי בגלל ריבוי המילים הקשות :

הקטע מספר על אדם שיש סימן בעורו : פצע מסוים, כתם צבע בהיר, גידול הנראה על העור או משהו דומה. במקרה זה הובא החולה אל הכהן (מדוע הובא ולא בא בעצמו?) והכהן אבחן את המחלה באמצעות סימנים רפואיים : כגון צבע השערה הצומחת על הפצע, עומק הפצע או מידת בליטתו מן העור ועוד. לפי זה נקט הכהן בשורת צעדים :

הכרזה על האדם כטמא (מה שאומר שאסור לו לבוא אל המשכן או להקריב קורבנות) בידוד החולה למשל שבעת ימים ובדיקה מחודשת של הנגע

בדיקה מחודשת והודעה על כך שהאדם יכול להיטהר או הודעה על צרעת שהייתה מחלת עור מפחידה במיוחד גם במראיה וגם ביכולת ההדבקה שלה (חשוב לזכור שמאז נמצאה לה תרופה והיא איננה כה מסוכנת וקיימת רק באזורים אחרים של העולם)

לאחר הכרזה על צרעת היה הכהן מודיע שעל האדם לצאת אל מחוץ למחנה.

קריאה יחסה:

- במה דומה התיאור שקראנו לתיאורי התמודדות עם מחלות בימינו?
- במה הוא שונה?
- מדוע הובא החולה אל הכהן ולא אל הרופא?

מדוע בידד החולה או הוצא אל מחוץ למחנה?

ה'יצאת? רפואה מ'א'ט צ'כ'ו

ראשיתה של הרפואה עוד בתקופות פרה-היסטוריות. האדם למד מנסיונו את טיבם של הצמחים בסביבתו (אכילים, רעילים, מרפאים), טיפל בפצעים, ניסה לרפא באמצעות הקזת דם, ואפילו קדח בגולגולות. הניסיון הועבר מדור לדור, הורחב ושוכלל. מכיוון שהידע התבסס על ניסיון ואמונה ולא על שיטות מדעיות, ברפואה העממית שימשו בערבוביה יסודות רציונליים ובלתי רציונליים, מזיקים ומועילים יחדיו.

בימי קדם לא ראה האדם במחלות ובמוות תהליכים טבעיים, כי אם פרי התערבות של כוחות עליוניים - רוחות, אלים, ומכשפים. ה"רופאים" הראשונים היו שאמאנים וכוהני דת שחיפשו דרכים לרצות את הכוחות הללו ולכפר על עוון החולים. גם בימינו נשאר הקשר ההדוק בין הרפואה לתורת הנסתר ולדת. השימוש בתפילות, קמעות ולחשים כהגנה מפני מחלות. בתרבויות שונות התפתחו דרכים שונות ומגוונות לטיפול בבני אדם, חלקן בשימוש עד היום כגון ריפוי ע"י הנחת מחטים בחלקים מסוימים בגוף (דיקור סיני), רפואה ע"י מגע באזורים מסוימים בגוף (רפלקסולוגיה, שיאצו ועוד), ריפוי באמצעות תזונה מיוחדת או באמצעות צמחי מרפא.

הא'צ'ה אס'כ'ת e...e

מ'ע'ש'ה ב'ר'ב'י י'ש'מ'ע'אל ו'ר'ב'י ע'ק'י'ב'א ש'ה'יו מ'ה'ל'כ'ים ב'ח'ו'צ'ו'ת י'רו'ש'ל'ים ו'ה'י'ה ע'מ'ה'ם א'ד'ם א'ח'ד.
פ'ג'ש או'ת'ם א'ד'ם חו'ל'ה.

א'מ'ר ל'ה'ם : א'מ'רו ל'י , ב'מ'ה א'ת'ר'פ'א?

א'מ'רו לו : ק'ח ל'ך כ'ד ו'כ'ד ע'ד ש'ת'ת'ר'פ'א.

א'מ'ר ל'ה'ם או'ת'ו ה'א'יש ש'ה'י'ה ע'מ'ה'ם : ו'מ'י ג'ר'ם לו ל'ה'יו'ת חו'ל'ה?

א'מ'רו לו : ה'ק'דו'ש ב'רו'ף הו'א.

א'מ'ר ל'ה'ם : ו'ל'מ'ה א'ת'ם מ'ת'ע'ר'ב'ים ב'ד'ב'ר ש'א'י'נו ש'ל'כ'ם - הו'א ה'כ'ה ו'א'ת'ם מ'ר'פ'א'ים!?

א'מ'רו לו : מ'ה מ'ל'א'כ'ת'ד?

א'מ'ר ל'ה'ם : עו'ב'ד א'ד'מ'ה א'נ'י.

א'מ'רו לו : מ'י ב'ר'א א'ת ה'כ'ר'ם?

א'מ'ר ל'ה'ם : ה'ק'דו'ש ב'רו'ף הו'א.

א'מ'רו לו : ו'א'ת'ה מ'כ'נ'יס ע'צ'מ'ד ב'ד'ב'ר ש'א'י'נו ש'ל'ך -

הו'א ב'ר'א א'ת ה'א'ד'מ'ה ו'א'ת ה'כ'ר'ם ו'א'ת'ה מ'ע'ב'ד או'ת'ם?

א'מ'ר ל'ה'ם : א'ם ל'א א'צ'א ו'א'ח'ר'ש ו'א'כ'ס'ח ו'א'ז'ב'ל - ל'א י'צ'מ'ח ב'ו ד'ב'ר.

א'מ'רו לו : כ'ש'ם ש'ה'ע'ץ , א'ם ל'א נ'ז'ב'ל או'ת'ו - ל'א י'ג'ד'ל,

ו'א'ם י'ג'ד'ל ו'ל'א י'ש'ת'ה מ'ים הו'א מ'ת -

כ'ד

ה'גו'ף הו'א ה'ע'ץ ,

ה'ז'ב'ל [ש'נו'ת'נ'ים ל'ע'ץ] הו'א ה'ת'רו'פ'ה ,

א'יש ה'א'ד'מ'ה הו'א ה'רו'פ'א!

(ע'ל פ'י מ'ד'ר'ש ש'מו'א'ל , פ'ר'ש'ה ד' ומ'תו'ך א'ת'ר ת'ל'י'י ו'ג'ל'ים , פ'ר'ש'ת תז'ר'יע)

מה ביקש האיש החולה מרבי ישמעאל ורבי עקיבא? 🍀

האם הציעו לו פיתרון? 🍀

על מה התלונן האיש שהיה עימם? 🍀

מה ענו לו? (שוחחו על המשל ועל הנמשל) 🍀

מהו מוסר ההשכל של הסיפור? 🍀

רפ"ו:

מהם המעשים שאנחנו עושים על מנת לשמור על בריאותינו? 🍀

מתי אנחנו מסכנים את בריאותינו? 🍀

שוחחו על תזונה נכונה, בדיקות ונטילת תרופות כשצריך, שתיית מים מרובים בקיץ (זאת התקופה הנכונה להתחיל לשוחח על כלל חשוב זה) שמירה על הגיינת הפה, הגוף והסביבה, נטילת ידיים לפני ואחרי ארוחה, ואחרי כניסה לשירותים, ועוד.

האם יש לנו דרך לשמור על בריאותם של חברינו? 🍀

כרעות תזריע-מזרע - עיצור לכיתה א: ברית המילה.

פרשת תזריע עוסקת בלידתו של ילד חדש במשפחה ובאירוע המלווה את הלידה:

ניתן כאן לשאול: מה פירוש המילה "תזריע"?
לאיזו מילה היא דומה?
מה זה אומר שאישה מזריעה?
מה מאפשרים הזרעים לצמח?
מה מתכוונים לומר כאן "שקרה" לאישה?
** **לגנות**: לא חייבים להיכנס לפרטים פיזיים אבל כן לומר שהתורה מתייחסת לכניסתה של אישה להריון כאל "הזרעה". ושתינוק, כמו פרח, מתחיל מזרע.

א. וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

ב. דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר:

אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ

וַיֵּלְדָה זָכָר...

ג. וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוּל בְּשָׂר עֶרְלָתוֹ

ו. וּבַמִּלֵּאת יְמֵי טְהָרָה לְבֵן אוֹ לְבַת

תָּבִיא כֶּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ לְעֹלָה וּבֶן יוֹנָה אוֹ תֹר לְחֻטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַפֶּחִי.

ז. וְהִקְרִיבוּ לִפְנֵי ה'...

זאת תורת הילדת לזכר או לנקבה.

ח. וְאִם לֹא תִמָּצֵא יְדָה דֵּי שָׂה

וְלִקְחָהּ שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה...

מה פשר המילים "ימול בשר ערלתו"? האם טקס זה עדיין מתקיים?

איזה קורבן אמורה היולדת להביא אל הכהן? מה מייצג הקורבן? איזה רגש היא מבקשת, לדעתכם, להביע בפני הקב"ה? (הזכירו לילדים תורת הקורבנות היא מעין שפה שבה שוחחו בני האדם עם אלוהים).

לפני הלימוד של כרעות השבוע:

נשלח פתק עם הילדים אל ההורים בו יתבקשו ההורים לספר לילדים או אפילו לכתוב על טקס או אירוע משמח שקיימו עם הולדת ילדם: מה היה חשוב להם שיהיה באירוע? איזה רגש ביקשו להביע באמצעותו? מי השתתף? רצוי לצרף גם תמונה.

מה פירוש המילים "וואם לא תמצא ידה די שה" מתי אנחנו מתחשבים באנשים שאין להם מספיק כסף לקנות משהו? כיצד אנחנו מסייעים להם? כיצד מנסים כאן לסייע ליולדת ענייה להביא קורבן?

פתחו את העיצור בסיפורי התלמידים והצגת התמונות. במה שונה האירוע או החגיגה שנערכו עבור בנות לזה שנערך עבור הבנים?

למורה: בתורה מוזכרת הקרבת קורבן לאחר לידת בן או בת וכן טקס ברית המילה עבור הבנים. כיום נהוג שלא "לקפח" את הבנות ולקיים טקס שנקרא "זבד הבת", "שמחת הבת" או **סעודת הודיה** ובו מברכים את הבת הנולדת וקוראים אותה "רשמית" בשמה. כדאי גם להתייחס לכך שבחלק מהמשפחות יש הנוהגים שהאב (ויש הנוהגים: האם) עולים לתורה לאחר הולדת ילדם על מנת לציין את האירוע. מכיוון שלחלק גדול מהילדים בגיל זה יש אחים שנולדו לא מזמן או עומדים להיוולד נושא זה יכול להיות מוכר ומעניין עבורם.

ברית המילה:

נבקש מהילדים לספר את הידוע להם על טקס ברית המילה.
נסביר להם בקצרה שהברית היא חיתוך קטן באיבר המין של הבנים שנעשה ביום השמיני ללידתו (אם הוא בריא ואם הוא חולה דוחים קצת). מדובר בחיתוך שאמנם כואב לתינוק אך מתרפא די מהר. לא כולם מלים את ילדיהם אולי רבים מהיהודים מקיימים טקס זה.
הראשון שעבר ברית מילה היה אברהם אבינו, בנו ישמעאל וכל בני ביתו ומאז זה נשאר מעין סימן גופני הטבוע בגופם של היהודים שמוכנסים "בבריתו של אברהם אבינו [עם אלוהים])

חכמים רבים ניסו להבין את הסיבה לברית המילה, **האגדה מספרת e....**

אחד מהמנהיגים הרומים, טורנוסרופוס שמו, אמר פעם לרבי עקיבא:

אני חושבת שאלוהים לא באמת רוצה שתערכו לילדיכם ברית מילה. הוא ברא את העולם מושלם, הוא ברא את האדם מושלם ואתם מתערבים במעשיו ומקלקלים אותם! אם אלוהים היה רוצה שהתינוקות הזכרים יהיו מהולים (כלומר יעברו ברית מילה) הוא היה בורא אותם כך בעצמו, הם היו יוצאים מבטן אימם כשהם כבר מהולים!
ענה רבי עקיבא: אלוהים לא ברא את העולם מושלם, עובדה שיש הרבה דברים שבני האדם צריכים לעבוד עליהם ולשנות אותם כדי שיהיו שימושיים!
בתור דוגמא הביא רבי עקיבא לטורנוסרופוס שיבולים ולחמנייה ושאל: מה אתה מעדיף לאכול לארוחת בוקר? את מעשה הבריאה של אלוהים (השיבולים) או את מעשה ההתערבות והשינוי של האדם (הלחמנייה)?
שאל טורנוסרופוס: כיצד יתכן שמעשי אלוהים אינם מושלמים? אם הוא כל יכול מדוע הוא צריך שהאדם "ישפר" את מה שהוא ברא?

ענה לו רבי עקיבא: אלוהים רוצה שהאדם יהיה שותף למלאכתו. הוא לא רוצה לברוא את העולם לבדו. הוא בורא בעולם חומרים שאינם גמורים לגמרי (כמו שיבולים, כמו בני זכרים ללא ברית מילה) ומבקש מהאדם שישלים את מלאכתו (ע"י אפיית לחם או עריכת ברית מילה לתינוק) ויהפוך אותה למושלמת וכך נמצא שהאלוהים והאדם שותפים במלאכת בריאת העולם! דבר נוסף: כך לומד האדם שביכולתו לתקן את מעשה הבריאה ואפילו את עצמו ושכל דבר, אפילו מעשהו של אלוהים, ניתן לתיקון.

(עפ"י תנחומא, תזריע, ה)

עפ"י האגדה:

מהי הסיבה לכך שאלוהים מבקש מאיתנו לערוך לבנינו ברית מילה?

מתי אנחנו מרגישים שאנחנו שותפים למעשיו של הקב"ה? (חשבו מתי לקחתם חומר מהטבע ועשיתם בו משהו אחר, מתי שמרתם על משהו שברא אלוהים שלא יתקלקל? מתי שיניתם "סדרי בראשית"? דוגמא: מה אנחנו עושים כשאנחנו מדליקים אור בערב וממשיכים לעבוד ולקיים אורח חיים רגיל או כשאנחנו לוקחים זרע וטומנים אותו באדמה ומשקים ומזבלים ודואגים לו שיצמח?).

ה'דצת? ברית מילה בתרבויות אחרות

המוסלמים נוהגים אף הם לערוך ברית מילה לבניהם וזאת משום אמונתם כי הם צאצאי ישמעאל בנו של אברהם שנולד לו לפני יצחק ואותו מל אברהם בגיל שלוש עשרה. כיום הם נוהגים למות את בניהם בגיל שבין לידה לגיל שבע אך מסורות קדומות קבעו את ברית המילה המוסלמי בגיל שלוש עשרה, כמו ישמעאל. גם בתרבויות אחרות נוהגים לערוך לבנים ברית מילה בעיקר מטעמי בריאות.

הצעה נוספת ל"האכלה מספרת e..."

היהודים הקפידו במשך דורות רבים לקיים את ברית המילה בכל מחיר. אפילו בתקופות בהם נאסר עליהם לקיים את ברית המילה הם התאמצו מאד וסיכנו את עצמם על מנת לקיים את המצווה הזאת. נקרא את סיפורו של רבי יהודה הנשיא.

פעם אחת גזרה מלכות יון על ישראל שלא למוול את בניהם. באותו זמן נולד יהודה (לימים, רבי יהודה הנשיא), בנו של רבן שמעון בן גמליאל. אמר רבן שמעון:

הקדוש ברוך הוא צננו למוול, והרשעים הללו גזרו עלינו שלא נמוול היתכן שבבטל את גזרתו של הקדוש ברוך הוא ונקיים גזרתו של אותו רשע? מיך עמד רבן שמעון ומל את בנו.

כשהודיעו הדבר לשר, שלח וקרא אליו את רבן שמעון, אמר לו השר: מפני מה עברת על גזרתו של מלך ומלת את בנד? ענה לו רבן שמעון בן גמליאל: כך צננו הקדוש ברוך הוא.

אמר לו אותו השר: מכבד אני אותך מאד, משום שנשיא אתה, אלא גזרתו של מלך היא ואיני יכול לשלחך לשלום. נשלח אותך אל המלך ומה שהוא רוצה לעשות - יעשה. יצאו יהודה ואמו ועם ערב הגיעו לביתו של אנטונינוס שבאותו הזמן נולד (לימים הקיסר). ספרה להם אמו של יהודה את קורותיהם.

אמרה לה אמו של אנטונינוס: אם רצונך, קחי אל המלך את ילדי שלי שאינו מהול ותני לי את הילד שלך ולכי ומלטי את נפשך ואת נפש בנד מאת המלך, מיך עשתה בן אמו של יהודה והלכה למלך עם אנטונינוס התינוק. אמר להם המלך: ראו בנה, אם הוא מהול. בדיקו, ונמצא שאינו מהול.

כעס המלך על השר שהביאה: אני גזרתי על מהול ואתה הבאת לי שאינו מהול? באותה שעה היו אנשים חשובים יושבים לפני קיסר, ואמרו:

אדונינו המלך, אנו מעידין שבנה של זו מהול הנה, אלא אלהיהם של אלו עוזר להם וכאשר הם קוראים אליו - מיך הוא עונה להם.

המלך לא האמין לאותו השר והענישו. את התינוק ואת אמו של המלך לשלום.

על פי בית המדרש של ילינק, חלק ו' - ומתוך אתר פרשת השבוע של תל"י וגלים - פרשת תזריע